

VERSENYKÉPESSÉG ÉS A VÁLLALKOZÁSALAPÍTÁS KÖVETELMÉNYEI

THE REQUIRMENT OF COMPETITIVNESS AND COMPANY ESTABLISHMENT

KOROSECZNÉ PAVLIN RITA PhD-hallgató

DR. PARÁDI-DOLGOS ANETT egyetemi docens

Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar Pénzügy és Számvitel Tanszék

Abstract

The main principle of competitiveness is the number of the enterprises in the region or in the country. Therefore the economists (specialists) have recommended simple procedure of establishing companies. Despite of the economist point of view the entrepreneurship prefers environment, where less companies are but the existing companies are trustworthy. Based on these two contradiction we are going to analyse the capital requirements and the ownership's responsibilities in some countries in European Union. We compare the international and Hungarian economic treatise, to present the changing of the Hungarian capital requirements, and we compare the Hungarian capital requirements with examed countries of EU. We are going to analyse is there any correlation between the capital requirements and the numbers of the companies. Is there any correlation between the capital requirements and the numbers of bankruptcy of the enterprises. We are going to analyse whether any correlation between the capital requirements and the hierarchy of competitiveness. We compare the Hungarian equity capital with the European capital requirements. The Hungarian equity capital, which is going to encrease to 3 M HUF and will be brought into statute from 15th of March 2014, is accoring to the Unions average equity capital. Based on our analisys, there are not any correlation was found between the equity capital and the number of established companies, no any correlation between the number of liquidity and the hierarchy of competitiveness of the country.

1. Bevezetés

A versenyképességi vizsgálatok alapja az országban illetve a régióban működő vállalkozások számának alakulása, ezért a versenyképességi szakemberek főként a minél egyszerűbb vállalkozásalapítást hangsúlyozzák. Ezzel szemben maga a vállalkozási szféra egy olyan környezetet preferálna, ahol kevesebb vállalkozás működik, de azok megbízhatóak. Ezen ellentmondás alapján a kutatásunk során néhány Európai Unió ország által támasztott tőkekövetelményt szeretnénk áttanulmányozni a szakirodalom felhasználásán keresztül. Napjainkban a versenyképesség és annak számszerűsítése folyamatosan az érdeklődés középpontjában áll. A versenyképességi modellek mindegyike a működő vállalkozásokat tekintik a versenyképesség egyik alapjának. A vállalkozások ugyanis profitot termelnek, foglalkoztatnak és biztosítják a jólétet az adott régióban, térségben (Lengyel, 2000).

A jelenlegi magyarországi szabályozás szerint mindössze 500 ezer forint szükséges egy korlátolt felelősségű társaság alapításához. Ezt a minimális tőkekövetelményt 2014. március 15-től 3 millió forintban fogják meghatározni, mely megegyezik a korábban 2007. szeptember 1-jéig alkalmazott szabályozással (Jogi fórum, 2013. 10. 01.). A törzstőke-emeléssel kapcsolatban folyamatosan találkozhatunk egyetértő és ellenző véleményekkel.

Egyesek szerint ezzel a lépéssel a vállalkozásalapítás nehezítésére kerül sor, mások viszont előnyösnek tartják, ugyanis bíznak benne, hogy egy felelősebb vállalkozásalapítást von majd maga után az intézkedés (Opten Kft., 2013. 10. 01.). A következőkben bemutatjuk az egyes európai országokban jelenleg alkalmazott induló tőke kritériumokat és megvizsgáljuk, hogy milyen mértékű vállalkozásalapítási kedv jellemzi ezeket az országokat.

Az egyes országokban bekövetkezett vállalati csődök számának bemutatásával megállapítást teszünk arra vonatkozóan, hogy a gazdasági társaságok szabályozása és azok működési hajlandósága között a vizsgált jellemzők alapján észlelhető-e kapcsolat.

2. Anyag és módszer

Tanulmányunkban az Eurostat adatbázisból nyertük az egyes országokban bejegyzett vállalkozások számának alakulásával kapcsolatos adatokat, valamint a Creditreform Kft. által közzétett egyes országokra jellemző vállalati csődök információit használtuk fel. Az alapításhoz szükséges tőkeminimumok euróra való átszámításához a Magyar Nemzeti Bank 2013. október 1-jén hatályos hivatalos devizaárfolyamait használtuk.

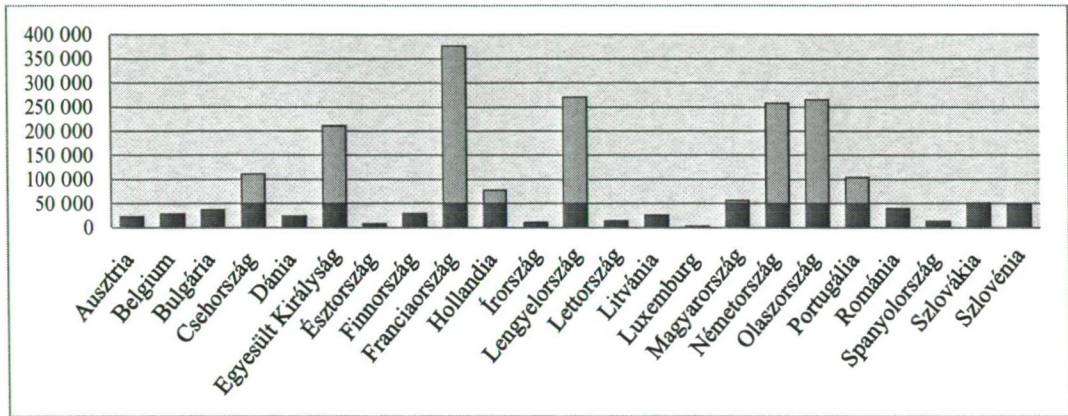
3. Eredmények

A nemzetközi társasági szabályozásban két nagy társasági jogrendszer érvényesül jelenleg. Az egyik az angol-amerikai a másik pedig, az úgynevezett kontinentális vagy német modell. A két modell tekintetében jelentős eltérést mutatnak a vállalati kontroll funkciók, előbbi esetben ugyanis ezt a feladatot az úgynevezett „Board” látja el, mely egyben az operatív döntéseket is hozza és a tulajdonosok száma valamint közreműködésük is hiányos az angol-amerikai modellben. Ezzel szemben a német (kontinentális) modell esetében a társaságok többsége meghatározó tulajdonosokkal rendelkezik, akik az operatív döntési szinten is részt vesznek. Így ebben a formában a könyvvizsgáló, mint ellenőrző szerv inkább a vállalkozás beszámolójának ellenőrzésére hivatott, míg az angol-amerikai modell esetében jelentősebb felelősséggel tartozik elszámolni a menedzsment tevékenységéről, a vállalat tulajdonosai felé (Balásházy–Pázmándi–Sárközy, 2008). Az Eurostat adatai alapján megvizsgálhatjuk, hogy az egyes országokban mekkora volt a vállalkozások alapításának mértéke. Az 1. ábrán látható az egyes Európai Unió országokban a 2010. évi vállalkozásalapítási adatok.

Az 1. ábrán látszik, hogy néhány európai országban jelentősen nagyobb számban alakultak 2010. évben vállalkozások, így a továbbiakban azon országok szabályozásait vizsgáljuk meg, melyek esetében a fenti adat meghaladta az 50 ezres határt. A következőkben Csehország, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Németország, Olaszország, Portugália, Szlovákia és természetesen Magyarország esetében alkalmazott szabályozásokat fogjuk bemutatni. A különböző vállalkozói felelőségekhez tartozó tőkeminimumok bemutatását hazánkkal kezdeném, majd a korábban felsorolt országokéval fogjuk összehasonlítani. A hatályos magyar társasági jog szerinti vállalkozási formák közül tanulmányunkban a közkereseti, betéti, részvénytársaságot illetve a korlátolt felelősségű társaságot vizsgáljuk. A magyarországi gazdasági társaságokat a 2006. évi IV. törvény szabályozza (Complex Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye, 2013). A fentiekben bemutatott német (kontinentális) modell jellemzi a társaság jogi formáinkat. A két jellemző forma jelenleg a betéti valamint a korlátolt felelősségű társaságok, előbbiből 172 199, míg utóbbiból 405 077 volt a bejegyzettek száma 2012. év végén. A közkereseti (5133 darab), va-

lamint a részvénytársaságok (5774 darab) számával együtt ők képviselik a magyarországi 600 759 társas vállalkozások szerves részét (Központi Statisztikai Hivatal, 2013). A tulajdonosok vagyoni felelőssége alapján két csoportra oszthatjuk őket, a közkereseti társaság¹ és a betéti társaságok² esetében a tulajdonosok egy része vagy egésze teljes vagyonával felel a vállalkozás kötelezettségeiért, míg a korlátolt felelősségű társasági³ és a részvénytársasági⁴ formában működő vállalkozások tulajdonosai vagyoni hozzájárulásuk mértékéig vonhatók felelősségre.

1. ábra. Vállalkozások alapításának száma 2010. évben az egyes Európai Unió országokban⁵
Figure 1. Number of enterprises in European Union in 2010

Forrás: Eurostat adatbázis alapján saját szerkesztés⁶

1. táblázat. Az egyes jogi formában működő vállalkozások tőkekritériuma és tulajdonosainak felelőssége

Table 1. The capital requirements of the enterprises and and it's owners responsibilities

		Közkereseti társaság	Betéti társaság	Korlátolt felelősségű társaság	Részvénytársaság
Felelősség		Minden tagnak korlátlan	Csak a beltagnak korlátlan	Hozzájárulás mértékéig	Hzzjárulás mértékéig
Alapításhoz szükséges tőke minimum	Magyarország	nincs	nincs	500 000 HUF	zárt: 5 millió HUF nyílt: 20 millió HUF
	Franciaország	nincs	nincs	7 500 EUR	37 000 EUR
	Hollandia	nincs	nincs	18 150 EUR	45 000 EUR
	Lengyelország	nincs	nincs	50 000 PLN	500 000 PLN
	Németország	nincs	nincs	25 000 EUR	50 000 EUR
	Olaszország	nincs	nincs	10 000 EUR	120 000 EUR
	Portugália	nincs	nincs	5 000 EUR	50 000 EUR
	Szlovákia	nincs	nincs	5 000 EUR	25 000 EUR

Forrás: saját szerkesztés (Bárdos–Lansky, 2004)

¹ Továbbiakban kkt.

² Továbbiakban bt.

³ Továbbiakban kft.

⁴ Továbbiakban rt.

⁵ Ciprus, Görögország, Horvátország, Málta illetve Svédország nem szolgáltatott adatot.

⁶ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tin00170&plugin=1>

A táblázatban felsorolt társaságok alapításához szükséges tőkeminimumot és a tulajdonosi felelősséget megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy mindössze 500 ezer forinttal korlátozott felelősségű társaságot lehet alapítani, mely összeg hozzávetőleg 4 havi nettó átlagkeresetnek felel meg (Központi Statisztikai Hivatal, 2013). Ez a szabályozás a korlátozott felelősségű társaságok esetében 2007. szeptember hónaptól hatályos, korábban ugyanis 3 millió forint volt az alapításukhoz szükséges tőke, ennek megfelelően 2014. március 15-től újra erre a 3 millió forintos szintre emelik majd az újonnan alakuló korlátozott felelősségű társaságok bejegyzéséhez szükséges törzstőkét.

A francia szabályozás azonos képet mutat hazánkkal a vállalkozások felelősségének tekintetében, azonban a korlátozott felelősségű társaságok tőkeminimuma több mint négyszerese a magyarországi elvárásnak, jelentős különbség azonban, hogy az ügyvezető igazgató, aki a társaság élén áll, rosszhiszemű magatartás illetve rossz gazdasági döntés esetén saját vagyonával is felelhet.

A holland felelősségi szabályozási rendszer azonos képet mutat a vizsgált társasági formák tekintetében, a kft. tőkeminimuma azonban több mint tízszerese a jelenlegi magyarországi gyakorlatnak.

Lengyelország esetében szintén azonos felelősségeket tapasztalhatunk, azonban a tőkeminimumokat megvizsgálva látható, hogy jóval magasabb mind a kft. mind pedig, az rt. alapításához szükséges tőke értéke. Előbbi esetben hétszerese utóbbinál közel duplája, a magyarországi nyilvánosan működő részvénytársaságokkal történő összehasonlításban.

A német társasági jogban alkalmazott társasági formákat alapvetően két csoportra oszthatjuk, az egyikbe a Kereskedelmi Törvénykönyv (HGB) által szabályozott formákat sorolhatjuk, ide tartozik a közkereseti társaság (Offene Handelsgesellschaft), a betéti társaság (Kommanditgesellschaft), a csendes társaság (Stille Gesellschaft) valamint a hajózási társaság (Portenreederei). A másik csoportba pedig a külön törvényben szabályozott társasági formák tartoznak, melyek a részvénytársaság (Aktiengesellschaftsgesetz) és a korlátozott felelősségű társaság (GmbH-Gesetz). A vizsgált jogi formák esetében megállapítható, hogy a németországi kft. alapításhoz közel tizenötször több induló tőkére leszünk szükségünk, mint hazánkban, azonban a nyilvánosan működő részvénytársaság alapításához alacsonyabb alaptőke is megfelel.

Az olaszországi társasági jogot megvizsgálva a tulajdonosi felelősség esetében nem található eltérés a magyarországi szabályozáshoz képest, azonban fontos megjegyezni, hogy létezik az úgynevezett korlátozott felelősségű betéti társasági (Società in accomandita per azioni) forma, mely a jogi személyiség nélküli társaságok egy speciális formája, ugyanis ez a vállalati forma hasonló a betéti társasághoz, azzal a kivétellel, hogy a tagok tőkehozzájárulása részvények formájában valósul meg. A kft. esetében a minimális tőkeelvárás hatszorosa, míg a részvénytársaság esetében közel duplája a magyarországi gyakorlatnak.

A magyarországi szabályozástól szintén csak a tőkeminimum mértékében tér el a portugáliai szabályozás. Esetükben ugyanis közel háromszorosa a kft. tőkeminimumának, míg a részvénytársaságok esetében hazánk alkalmaz magasabb tőkekorlátot a nyilvánosan működő részvénytársaságokkal szemben.

A hazánk északi szomszédságában fekvő Szlovákia, korlátozott felelősségű társaságainak tekintetében érdemes megjegyezni, hogy a magyar szabályozásnál jóval magasabb törzstőkét állapít meg. A részvénytársaságok esetében viszont ez az érték jóval alatta marad a hazánkban alkalmazottal szemben.

Az 1. ábrán bemutatott európai vállalkozásalapítási adatok alapján Csehországban 60 880 vállalkozást alapítottak 2010. évben. Vizsgálatunkban külön kiemeltük, ugyanis a magyarországi szabályozásnál enyhébb követelményt támaszt a kvv. tulajdonosok felelős-

ségének tekintetében. Ezt az eltérést a vizsgált országokkal kapcsolatban kizárólag ebben az esetben tapasztaltuk. A kft. esetében jóval magasabb 7777 euró tőkeminimumot vár el a magyarországi 1678 euróval szemben. Részvénytársasági formát, hasonlóképpen, mint Magyarországon nyílt és zárt formában van lehetőség alapítani, melynek tőkekövetelménye jóval alacsonyabb hazánkban mindkét típus esetében.⁷

2. táblázat. Az egyes jogi formában működő vállalkozások jellemzői Csehországban

Table 2. The specific of the enterprises in Czech Republic

	Közkereseti társaság	Betéti társaság	Korlátolt felelősségű társaság	Részvénytársaság
Felelősség	hozzájárulás mértékéig	csak a beltagnak korlátlan	hozzájárulás mértékéig	hozzájárulás mértékéig
Tőkeminimum	nincs	nincs	200 000 CZK	zárt: 2 millió CZK nyílt: 20 millió CZK

Forrás: saját szerkesztés (Bárdos–Lansky, 2004)

Az angol-amerikai társasági szabályozási modell egyetlen képviselője a vizsgált országok közül az Egyesült Királyság, mellyel kapcsolatban megfigyelhető a kft. estében az eltérés a többi német (kontinentális) modellel rendelkező európai országokkal összevetve. A LTD (Private Company Limited by Shares) esetében ugyanis a tagsági jogviszonyt részvénytulajdonlással fejezik ki. Ez azonban nem hozható nyilvános forgalomba és társaság bejegyzésével egyidejűleg ki kell nevezni legalább egy igazgatót (director), és legalább egy ügyvivőt (secretary). A magyar részvénytársaságnak megfelelő PLC (Public Limited Company by Shares) esetében alacsonyabb a tőkeminimum (59 908 euro), mint hazánkban a nyilvánosan működő rt. (67 505 euro) alapításakor.

3. táblázat. Az egyes jogi formák jellemzői az Egyesült Királyságban

Table 3. The specific of the enterprises in United Kingdom

	Közkereseti társaság	Betéti társaság	Korlátolt felelősségű társaság	Részvénytársaság
Felelősség	minden tagnak korlátlan	csak a beltagnak korlátlan	hozzájárulás mértékéig	hozzájárulás mértékéig
Tőkeminimum	nincs	nincs	nincs	50 ezer GBP

Forrás: saját szerkesztés (Bárdos–Lansky, 2004)

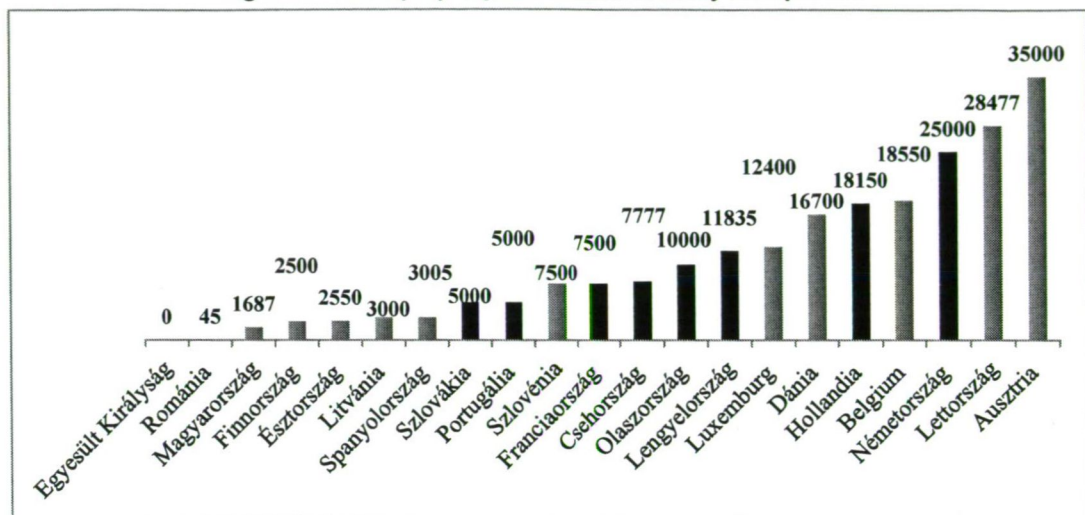
Az egyes Európai Unió országok által támasztott vállalati tőkekövetelmények illetve tulajdonosi felelőségek vizsgálata kapcsán megállapíthatjuk, hogy kizárólag Csehország esetében tapasztaltunk eltérést a közkereseti társaságok korlátolt felelősége kapcsán, valamint Olaszország szabályozásában talákoztunk az egyedi korlátolt felelősségű betéti társasággal és egy esetben Franciaország szabályozásában jelent meg a kft. ügyvezetőjének esetleges vagyoni felelősége.

A tőkekövetelmények vizsgálata során jelentősen eltérő elvárásokat tapasztaltunk a bemutatott országok között, mely alapján nem fedezhető fel összefüggés az irányadó tőkeminimum és a vállalkozásalapítások száma között. A 4. ábrán láthatók euróban kifejezve a korábbi 1. ábrán szereplő országok által elvárt tőkeminimumok a kft. esetében. A

⁷ Átváltáshoz használt árfolyam: MNB hivatalos devizaárfolyama 2013. október 1.

sötétebb színnel jelölt országok esetén figyelhettünk meg a 2010. évi adatok alapján jelentős növekedést a vállalkozások számával kapcsolatban, azonban a 4. ábrán látható, hogy ez az emelkedés nem feltétlenül az alacsonyabb tőkeelvárású országokban tapasztalható.

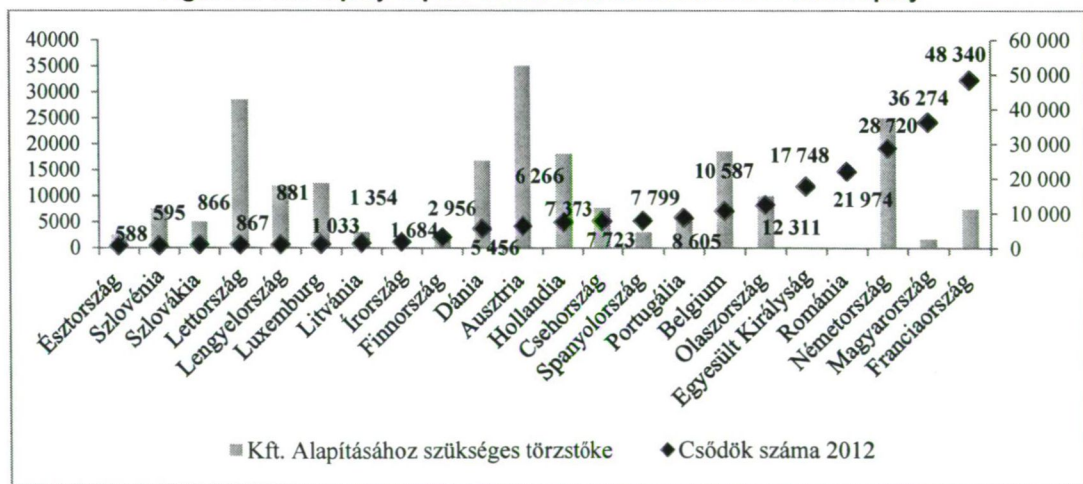
2. ábra. Korlátolt felelősségű társaságok törzstőkéje a vizsgált országokban
Figure 2. The equity capital Limited Liability Companies

Forrás: saját szerkesztés (Bárdos–Lansky, 2004)

Megvizsgáltuk a vállalati csődökkel kapcsolatos 2012. évi adatokat a fenti országok esetében, melyből láthatjuk, hogy a vállalati csődök száma nem feltétlenül azokban az országokban volt jelentős, melyek alacsonyabb tőkekritériumot szabnak a korlátolt felelősségű vállalkozásokkal szemben.

3. ábra. Korlátolt felelősségű társaságok törzstőkéje és a csődök száma
Figure 3. The equity capital of Ltd. and the numbers of bankruptcy

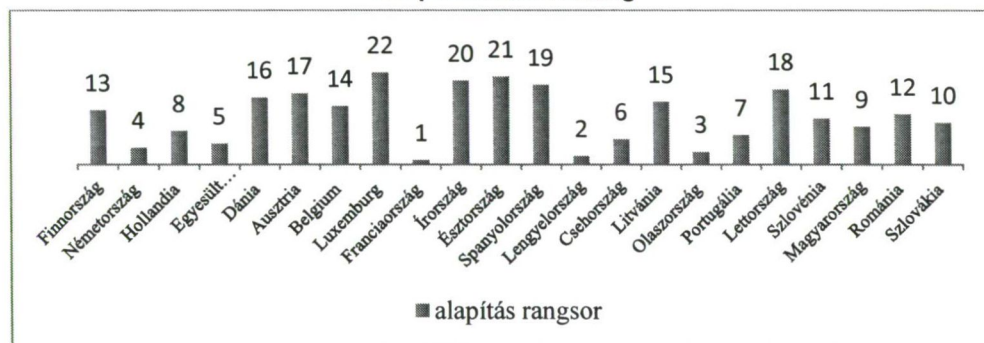
Forrás: saját szerkesztés (Creditreform, 2013)

A Világgaazdasági Fórum évente közzéteszi, globális versenyképességi rangsorát, melyre 2005 óta Magyarország is felkerült. A 2013–2014-es versenyképességi jelentés adatait felhasználva (World Economic Forum 2013), felállítottuk az általunk vizsgált országok egymáshoz viszonyított rangsorát. A 4. ábrán a világgazdasági rangsor szerint a vizsgálatunkba bevont országok sorba rendezetten láthatók, balról jobbra haladva kerültek egyre rosszabb pozícióba a WEF 2013–2014-es listáján.

Az egyes országokban alapított vállalkozások számát jelzik az oszlopdigramok, melyek alapján jól látszik, hogy nem tapasztalható összefüggés az újonnan alakult vállalkozások száma és adott ország versenyképességi rangsorban elért helyezése alapján. Franciaország esetében tapasztaltuk a vállalkozásalapítások legmagasabb számát, ezzel szemben a vizsgált 22 ország versenyképességi rangsora alapján csak a 9. helyet érte el. Az alábbi ábrán szereplő országok közül Finnország bizonyul a legversenyképesebbnek, míg Magyarország csak a huszadik helyen áll, ezzel szemben a vállalkozásalapítások tekintetében a kilencedik helyet foglalja el.

4. ábra. Alapított vállalkozások száma versenyképességi rangsor szerint

Figure 4. The numbers of the established companies in the examed countrés based on competitiveness ranking

Forrás: saját szerkesztés (World Economic Forum, 2013)

4. Következtetések

Kutatásunk során az egyes Európai Unió országok által a különböző társasági formákhoz tartozó tulajdonosi felelőségeket és tőkekövetelményeket vizsgáltuk. A 2010. évi újonnan alapított vállalkozások száma alapján az 50 ezer darab feletti országok esetében mutattuk be a közkereseti, betéti, korlátolt felelősségű és részvénytársaságoknál alkalmazott szabályokat. A kapott eredményeket összevetettük az 50 ezernél kevesebb újonnan alakult vállalkozással rendelkező országok adataival és megállapítottuk, hogy nem tapasztalható összefüggés az új vállalkozások alapítása és az adott országban alkalmazott tőkekövetelmények között a korlátolt felelősségű vállalkozások kapcsán.

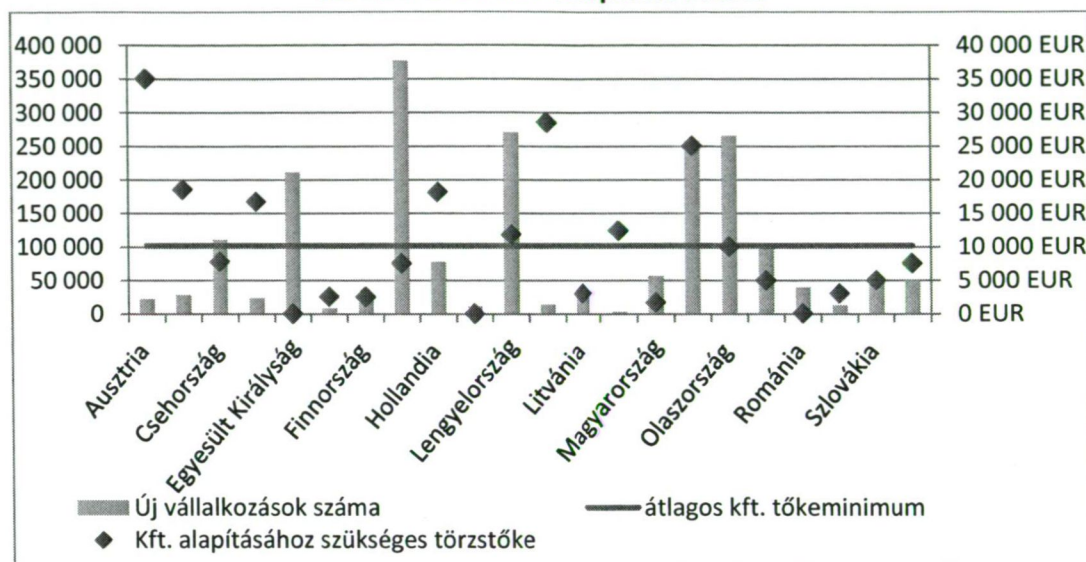
Ugyanezekben az országokban bemutattuk, hogy miként alakult a vállalati csődök száma 2012. évi adatok alapján. A korlátolt felelősségű vállalkozások esetén alkalmazott tőkeminimumot összevetettük az egyes országokban bejegyzett vállalati csődök számával és megállapítottuk, hogy az alacsonyabb tőkekritérium nem feltételezi a csődök számának nagyobb mértékét adott országban.

Magyarországon a 2007. szeptember előtt alkalmazott 3 millió forintos minimális tőkeszint kerül bevezetésre a jövő év folyamán, a jelenlegi 500 ezer forintos szabályozással szemben. A vizsgálatunkban bemutatott országokkal összevetve, hazánkban jelenleg al-

kalmazott mértéknél alacsonyabbat csak Románia valamint az Egyesült Királyság esetében tapasztaltunk. A 2014. március 15-től életbe lépő hozzávetőleg ezer eurós szint, az általunk vizsgált országok átlag-tőkekritériumát jelenti (10 556 euró).

5. ábra. A vizsgált Európai Unió országok által meghatározott tőkeminimum (kft.) és a vállalkozások száma 2010. évben

Figure 5. The specific minimum equity capital of the examined countries (based on Ltds.) and the numbers of new companies in 2010

Forrás: saját szerkesztés

Mindezek alapján a korlátolt felelősségű társaságokat érintő minimális törzstőke, jövő évi szabályozásának mértéke megfelel az Európai Unió egyes országainak átlagával, mely alapján nem találtuk eltűzöttnek a következő évtől alkalmazandó mértéket.

Felhasznált irodalom

- Balásházy Mária–Pázmándi Kinga–Sárközy Tamás (2008): Üzleti jog, BME-GTK-Typtex, Budapest.
- Bárdos Péter–Gabriel Lansky (2004): Cégalapítás, befektetés az Európai Unióban; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
- Complex Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye, 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600004.TV (2013. 10. 01.)
- Creditreform Gazdaságkutató tanulmánya 2012-2013, Vállalati csődök Európában; http://www.creditreform.hu/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/hu/Vallalati_csodoek_2012-13.pdf
- Jogi fórum: Kiegészített törzstőke vagy soha nem látott méretű cégalapítási hullám? – Az új Ptk gazdasági társaságokra vonatkozó szabályainak hatásáról; <http://www.jogiforum.hu/hirek/29547> (2013. 10. 01.)
- Központi Statisztikai Hivatal: STADAT 3.2.1.2. A regisztrált gazdasági szervezetek száma 2011–2012, http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd008.html (2013. 10. 01.)
- Lengyel Imre (2000): A regionális versenyképességről. In: Közgazdasági Szemle, 2000/12. szám, pp. 962–987.
- Opten Kft. sajtószoba, Kétszázézer cégtulajdonosnak kell újra a zsebébe nyúlnia?, <http://www.opten.hu/ismerteto/cikkek.html> (2013. 10. 01.)